

якості. Абстрактні найменування є засобом інтелектуального наповнення текстів, сприяють відтворенню фрагментів дійсності. Хоча стилістично нейтральна лексика з абстрактним значенням становить основу аналізованого твору, проте часто абстракти набувають у художньому тексті експресивних відтінків, розширюють семантику, виконують стилістичні функції та стають образними засобами авторського мовлення.

Література

1. Нестайко В. Тореадори з Васюківки. Трилогія про пригоди двох друзів / В. Нестайко. – К. : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2014. – 544 с.
2. Полюга Л. М. Абстрактна лексика / Л. М. Полюга // Українська мова : енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. – К. : Вид-во "Укр. енцикл." ім. М. П. Бажана, 2004. – С. 7–8.
3. Тома Н. М. До проблеми визначення абстрактної лексики / Н. М. Тома // Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць. – Вип. 34. – К., 2011. – С. 288–292.
4. Чабаненко В. А. Стилістика експресивних засобів української мови : монографія / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2012. – 351 с.

С. І. Білоус,

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
Науковий керівник – к.філол.н., доц. Т. А. Єщенко.

ЕТИМОЛОГІЯ НАЗВ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ

Анотація. У статті йдеться про історію походження фармацевтичних термінів, що існують в сучасній українській мові на позначення лікарських препаратів. Описано етимологію слів з урахуванням хімічної, міжнародної і торгової назв.

Актуальність. Фармація як одна із найрозвиненіших галузей української науки послуговується належним чином організованою національною фаховою мовою, основу якої складає спеціальна лексика. Історію походження вказаних вище одиниць вивчає етимологія.

Мета – описати походження назв лікарських препаратів (далі – НЛП) як одну із сучасних проблем фармацевтичної лінгвістики.

Матеріали та методи. Джерельною базою розвідки слугують фармацевтичні терміни (понад 300 одиниць), вибірку яких здійснено із лексикографічних праць [1].

Методи дослідження – описовий метод. У такий спосіб було виокремлено одиниці аналізу (фармацевтичні терміни); класифіковано й інтерпретовано їх в етимологічному аспекті. Для з'ясування походження термінів використано елементи історичного аналізу.

Результати. Кожний лікарський засіб має кілька назв: *хімічну*, *міжнародну* та *торгову*. *Хімічна* назва вказує на склад атомів лікарського засобу, або відображає його молекулярну будову. Вона точно описує препарат, але часто є складною для широкого застосування, за винятком деяких простих неорганічних сполучень. *Міжнародна* назва затверджується офіційними органами й застосовується в національній та міжнародній довідкових літературах. *Торгові* НЛП поділяються на ті, що присвоєні винахідником, та ті, що названі фірмою-виробником і є їхньою власністю. Такі назви повинні бути короткими, простими й легкими для запам'ятовування, аби пацієнт міг відразу знайти цей препарат після його призначення лікарем. Зазвичай на упаковці засобу вказують його торгову й міжнародну назви. Усі ліки описуються у державних фармакопеях. Перші фармакопеї (книги) містили відомості про ліки із вказанням джерел одержання цих ліків, способів їхнього екстрагування, а також опису хімічних або біологічних методів визначення біологічної активності. Нині фармакопеї містять інформацію щодо фізико-хімічних властивостей ліків, методів їх контролю, але іноді назви однакових препаратів у фармакопеях різних країн світу можуть суттєво різнитися. Так, наприклад, *альфа-адреноміметик* у США має назви *норепінефрин* та *левартеренол* (їх застосовує і ВООЗ), а той самий препарат у Європі,

включаючи Велику Британію та Україну, носить назву *норадреналін*. Подібних прикладів існує чимало, тому між Європейським Союзом, Японією та США нині проводиться відповідна робота щодо гармонізації при виборі генеричних найменувань, й останнім часом у назвах ліків все частіше застосовують спільні корені та закінчення, які становлять основу класифікації. Наприклад: - **олол** - для багатьох антагоністів бета-адренорецепторів; - **дипін** - для типу блокаторів Ca^{2+} - каналів, котрі за хімічною будовою є дигідропіридинами; - **тілід** - для блокаторів K^{+} -каналів. Торгові назви захищено законом про авторські права, зазвичай вони легко запам'ятовуються, але не є засобом класифікації. Використання міжнародних найменувань спрощує процедуру виписування рецептів або призначення ліків й зменшує ймовірність помилки. У багатьох країнах застосування міжнародного найменування у рецепті дає можливість фармацевту відпускати лікарський засіб, який має найнижчу ціну.

Переконуємося: продуктивними в утворенні НЛЗ є афікси давньогрецького походження. Так, наприклад, *анальгін* - відомий представник групи знеболювальних препаратів - отримав свою назву завдяки давньогрецькому слову "алгос"- біль, з якого взяли корінь "алг"й до нього додали префікс "а(ан)", тобто заперечення. Отже, назва "анальгін"означає "відсутність болю". Подібним чином отримали свої назви такі популярні препарати групи знеболювальних засобів, як *пенталгін*, *седалгін*, *баралгін*. Назви деяких препаратів для місцевого знеболення пов'язані з грецьким словом "естезис"(почуття). Так, назва препарату анестезин означає "відсутність відчуття". Іноді назви знеболювальних препаратів (*новокаїн* і *дикаїн*) містять корінь "каїн". Цей словотворчий елемент – частина іспанського слова "кокаїн"(беззаспокоїливу і наркотичну речовину, що міститься в листі коки). У назвах таких препаратів, як *раунатин*, *раувазан*, *рауседил*, що володіють гіпотензивною (знижують артеріальний тиск) і седативною (заспокоїливою) дією, є однаковий склад "рау". Це означає, що всі ліки отримані з коріння тропічної рослини раувольфії. З раувольфії отримують також *резерпін* і *аймалін*, назви яких містять номени діючих речовин (алкалоїдів) цієї рослини. Препарати для діабетиків іноді можна впізнати за наявністю в їхніх назвах словотворчого елементу "гли(глі)"(від грецького слова "глікіс"; - солодкий): *глібенкламід*, *глібутид*, *гліформін*. У назвах медикаментів для лікування діабету можуть зустрічатися й елементи слова "діабет": *діабінес*, *діабетон*, *мінідіаб*. А словотворчий елемент "формін"вказує на належність ліків до цукрознижувальних препаратів групи фенформіну: *буформін*, *діформін*. У назвах деяких жарознижуючих і протизапальних лікарських засобів трапляється грецьке слово "пір"(вогнь, жар), наприклад : *антипірін*, *пірабутол*, *реопірін*. Наявність у назві словотворчого елемента "хол"(від грецького слова "холе"- жовч) свідчить про те, що цей препарат призначений для лікування захворювань жовчного міхура: *аллохол*, *холагол*, *холензим*. У назвах ліків, призначених для лікування захворювань шкіри, подекуди наявний грецький корінь "дерма"(шкіра): *дерматол*, *дермазолон*, *дермазин*. Від грецького слова "ентерон"(кишки) утворено назви деяких препаратів, що застосовують при лікуванні захворювань кишківника: *ентеросептол*, *ентеродез*. А грецьке слово "гастер"(шлунок) стало основою для назв препаратів, які використовують для лікування шлункових недугів: *гастрофарм*, *гастал*, *гастроцепін*. До групи анаболічних стероїдів (від грецького слова "анабола"- підйом) належать препарати, у назві яких є стандартний елемент "бол": *неробол*, *ретаболіл*. Для утворення НЛЗ використовуються афікси з латинської мови. Так, наприклад, на основі латинського кореня "кор"(серце) утворено назви багатьох препаратів для лікування серцево-судинних захворювань: *валокордин*, *коразол*, *коринфар*, *корвалол*, *кордарен*, *корглікон*. Подібних прикладів впливу давньогрецької та латинської мов на назви ліків існує величезна кількість і кожен з них свідчить про те, що утворена таким чином назва характеризує певне призначення даного препарату.

Хімічним найменуванням препаратів відповідають такі назви, як кальцію хлорид, калію йодид, амінокапронова кислота та багато інших. Іноді для НЛЗ застосовують лише аббревіатури, наприклад, ГІНК (*гідразид ізонікотинової кислоти*), ПАСК (*пара-аміносаліцилова кислота*) або скорочення, такі як бійодхінол (*хініну йод вісмутат*) тощо.

Спостерігаємо словоутворювальний елемент "сульфа"(від латинського слова "сульфур"- сірка), котрий є обов'язковим для назв лікарських засобів, що належать до *протиінфекційних сульфаніламідів*: *сульфадимезин*, *сульфазин*, *норсульфазол*; а елемент "ті(о)"(від давньогрецького слова "тіон"- сірка) вказує на наявність у препараті елементу сірки: *тіамін* (вітамін B1), *тіодипін* тощо.

До лікарських засобів, в назвах яких запозичені частини ботанічних назв рослин, належать: *папаверин*, *пілокарпін*, *конваллотоксин*, *платифілін*, *даукарин* та багато інших. З бджолоїної отрути

(бджола латиною - "anís") виготовляють *віранін*, *віраніолін*, *анізартрон*, а з отрути змій (змія латиною - "vípera") - *віпратокс*, *віпракутан*, *віпрасол* тощо.

Існують назви (епоніми) лікарських препаратів, що відповідають прізвищу людини, яка їх винайшла. Наприклад, *краплі Зеленіна*, *мазь Вишневського*, *бальзам Шостаковського* тощо. До речі, кожний сучасний автор винайденого ним лікарського засобу при оформленні патенту на винахід має право (за бажання) надати новому препарату своє ім'я або навіть присвятити комусь іншому, як це зробив свого часу Адольф Байер, назвавши винайдену ним кислоту барбітуровою (на честь Барбари, яка, за однією з версій, була його коханою дівчиною, за іншою - відомою святою), й, відповідно, групу ліків, які є похідними барбітурової кислоти й мають властивість пригнічувати ЦНС, було названо барбітуратами.

Висновки. У ході дослідження встановлено: більшість назв ліків є похідними від назв хімічних речовин, рослин та прізвищ науковців, що їх винайшли. Продуктивними в утворенні НЛЗ є також афікси латинського і давньогрецького походження.

Література

1. Енциклопедичний тлумачний словник фармацевтичних термінів : українсько-латинсько-російсько-англійський / [уклад.: І. М. Перцев, Є. І. Світлична, О. А. Рубан та ін.]. - Вінниця : Нова книга, 2014. – 824 с.; Російсько-український словник наукової термінології: Біологія. Хімія. Медицина / НАН України/ [уклад.: С. П. Вассер, І. О. Дудка, В. І. Єрмоленко та ін.]. - К.: Наук. думка, 1996. — 660 с.

А. С. Божко,

Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – к. філол. н., доц. С. М. Глазова.

ЛЕКСИЧНІ СИНОНІМИ В ПОЕТИЧНІЙ ТКАНИНІ ТВОРІВ І. МУРАТОВА

Анотація. Робота присвячена дослідженню синонімічних засобів у творах Ігоря Муратова, що становлять інтерес як для мовознавців, так і для літературознавців, оскільки висвітлюють цілу низку питань індивідуального поетичного мовлення. За смисловими та стилістичними відмінностями виділяють синоніми ідеографічні (логічні), емоційно-експресивні та стилістичні.

Синонімія в широкому сенсі слова має істотне значення в становленні літературної мови, в організації його семантичної та стилістичної системи. Можна вважати, що ця роль синонімії в українській мові була значніша, ніж в інших мовах, оскільки старослов'янська мовна стихія, яка увійшла в тканину українській літературної мови, переважно виконувала експресивно-синонімічних функцію, збагачуючи синонімічні ресурси власної мови.

Останні десятиріччя лінгвісти немало уваги приділяють вивченню лексичних синонімів, їх складу, функціям у творах українських письменників. Це і не дивно, адже уміле й доречне використання синоніміки - один з найважливіших показників майстерності письменника, публіциста та оратора. Уживання синонімів робить мовлення виразнішим і значеннєво багатшим, вони сприяють чіткішому окресленню висловлюваної думки. Крім того, знання синонімічних багатств рідної мови - необхідна умова мовної культури людини. Відповідно **актуальність** роботи зумовила постійним зростаючим інтересом до вивчення синонімії у творчості Ігоря Муратова.

Мета дослідження полягає у дослідженні синонімії у творах І. Муратова. Відповідно **завдання** статті – виявити та охарактеризувати синонімічні засоби в поезії І. Муратова, що становлять інтерес як для мовознавців, так і для літературознавців, оскільки висвітлюють цілу низку питань індивідуального поетичного мовлення.

Синонімія якнайкраще репрезентує лексичне багатство мови, є невичерпним джерелом стилістики. Синонімічні засоби української мови, як уже було зазначено, сприяють точному і водночас яскравому, образному відтворенню думки. Добра обізнаність мовців із синонімічним матеріалом допомагає їм ясно і чітко висловлюватися, створювати різні комунікативні ефекти, забезпечує стильову